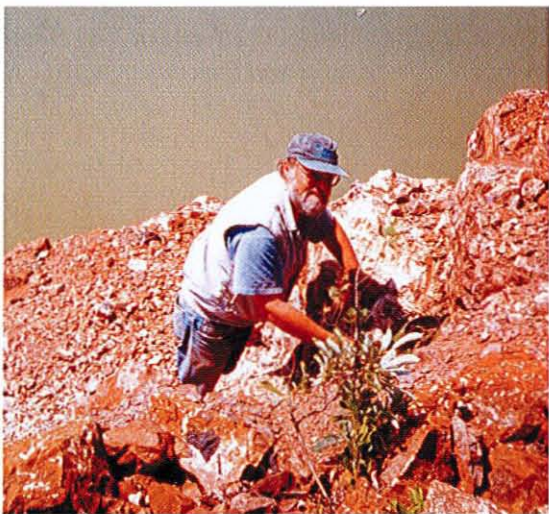


# CALCITE COLLECTORS PARADISE

*Bill Morgenstern*

*1222 Fifth Street East Fort Frances,  
Ontario P9A 1V9, Canada*



*Bill collecting minerals from a small outcrop at the Steep Rock Mine - Atikokan, Ontario,*

After an 8 hour international flight from Toronto's Pearson Airport on July 20th I found myself in Stockholm's Arlanda Airport clearing customs and being greeted by my friend Lennart Borg of Falun, Sweden. The fun was about to begin and months of email planning became action.

Lennart and I met on the inter-net and after I trade and half a dozen emails back and forth decided that we should get together and collect minerals in Norway and Sweden for a few weeks this past summer. Months of preparation and contacts by Lennart found us on our way early on the morning of July 22nd to the mineral adventure one dreams of. After a brief collecting stop on the Swedish border for amethyst, our first major layover was Eidsfoss, a small town in the south central region of Norway and the home of the NAGS (Norwegian Amateur Geological Societies) mineral show and symposiums for 1999.

Here were mineral dealers and collectors from Norway, Sweden, Germany, Denmark and yes, Canada. Many fine stories were heard and told. Great minerals were bought, sold and traded. Friendships

# KALKSPATSAMLERENS PARADIS

*fritt oversatt av Roy Kristiansen*

Etter 8 timers internasjonal flytur fra Pearson Airport i Toronto befant jeg meg 20.juli i tollen på Arlanda lufthavn, hvo^m^mr jeg fikk en varm mottagelse av min venn Lennart Borg fra Falun i Sverige.

Morroa var i gang, og måneder med e-mail og planlegging ble endelig omsatt til handling. Lennart og jeg møttes på internett og etter litt mineralbytting, og et halvt dusin e-mail fram og tilbake bestemte vi oss for å komme sammen og for å samle mineraler i Norge og Sverige noen uker forrige sommer. Etter måneder med forberedelser og kontakt med Lennart befant vi oss på vei tidlig på morgen den 22. juli til et minereventyr alle drømmer om.

Etter en kort innsamling av ametyst i en forekomst ved svenskegrensen, ble vår første overnatting i Eidsfoss, - et lite sted sentralt i Syd-Norge, og stedet for NAGS mineralmesse 1999.

Her var det handlere og samlere fra Norge, Sverige, Tyskland, Danmark og - ja ! - Kanada.

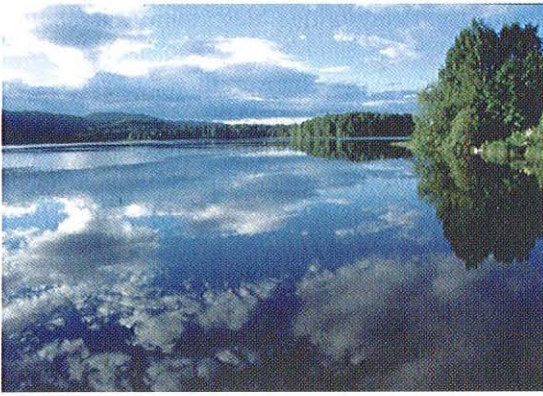
Mange gode historier ble hørt og fortalt. Flotte mineraler ble kjøpt, solgt og byttet. Nye bekjentskaper ble etablert eller gamle fornyet.

Norge - er som vi alle vet, hjemstedet for et av verdens mest ettersøkte mineraler, - nemlig sølv fra Kongsberg, superstuffer med anatas i kvarts fra fjellene på den velkjente Hardangervidda, og mange sjeldne mineraler fra fjellene nær Oppdal. Alle disse var tilgjengelige i fine stuffer på Eidsfossmessaa, og de beste kan sees på Norsk Bergverksmuseum på Kongsberg.

Jeg var imidlertid mest imponert over variasjonen på kalkspaten i verdensklasse, som er tatt ut fra Dalen/Kjørholt gruen nær Brevik, eller mineraler fra Bjønndalen Bruk i Nittedal, fra kjente lokaliteter nær Drammen og Oslo, og noen svenske lokaliteter.

Min første opplevelse av de vakre kalkspat-stuffene fra Dalen/Kjørholt begynte på Eidsfoss, bare minutter etter at Lennart og jeg ankom. En handler som sto sentralt i utstillingshallen hadde flotte enkeltkrystaller av klare grå kalkspater som viste interessante scalenoedron fantomer med pyrittinkluser. Jeg måtte ha en ! Så fikk jeg øye på flere vakre kalkspatstuffer med kombinasjoner som habituelt satt på og ved siden av skiveformete kalkspater. Jeg trengte en av disse også ! Jakten var





were begun and renewed. Norway, as we all know, is the home of some of the world's best and most sought after silver from Kongsberg. Superb anatase with quartz comes from the mountains of the famous Hardangervidda region and many rare mineral species are found in the mountains near Oppdal. All of these were available as fine specimens at the Eidsfoss show and superb pieces can be seen at the Norsk Bergverks Museum at Kongsberg. However, I was most impressed with the variety of world class calcite specimens which surfaced from the Dalen/Kjørholt Mine near Brevik, the Bjonndalen Bruk at Nittedal, lesser known locations near Drammen and Oslo and a variety of Swedish locations.

My first glimpse of the wonderful calcite specimens from Dalen/Kjørholt started at Eidsfoss, minutes after Lennart and I arrived. A dealer set up in the main mineral show hall had fine single crystals of clear gray calcite sporting interesting scalenohedral phantoms with pyrite inclusions. I had to have one. Then I spotted several wonderful calcite combination pieces with the first habit sitting on and beside white disc shaped calcite. I needed one of these as well. The hunt was on and all weekend, when I could break away from my table, I was on the lookout for additional calcite specimens that I could afford. There were quite a few calcites, like those described, available from a variety of dealers but I finally settled for a fine, clear, phantom included double terminated calcite and a second generation disc of clear translucent calcite growing upon several modified scalenohedral crystals. These were obtained from Svein Haugen for reasonable prices and now join others collected at Brevik in my mineral case.

Many other outstanding calcite specimens from Kjørholt, Bjonndalen Bruk, and Malmberget in the

i gang, og hele weekenden, - når jeg kunne rive meg løs fra mitt bord -, var jeg på utkikk etter flere kalkspatstuffer som var overkommelig for mitt budsjett. Det ble ganske mange kalkspater, lik de jeg har nevnt, ervervet fra ulike handlere, men jeg avrundet med en fin klar fantom krystall som består av en dobbelterminert kalkspat og en annengenerasjon skive av klar halvgjennomsiktig kalkspat, som vokste opp på flere modifiserte scalenoedron krystaller. Disse fikk jeg fra Svein Haugen for en rimelig penge, og de deler nå plass med andre mineraler samlet ved Brevik i min samling.

Mange andre fremragende kalkspat stuffer fra Kjørholt, Bjonndalen Bruk og fra Malmerberget nord i Sverige ble observert på handlernes bord i Eidsfoss. Utvalget av stuffer var, til tider, "lam-mende", og hele mitt budsjett kunne lett blitt oppbrukt på denne messen.

En ting lærte jeg - "the hard way" -, si ikke. "jeg kommer tilbake", når en handel var avsluttet. Personen ved siden av deg kunne snappe opp bemerkningen, og stoffen forsvinner i stedet raskt inn i hans "godishylle", - ikke din!

På søndagens messe traff jeg Einar Ødegård, en samler som bor i Nittedal, et lite sted like nord for Oslo. Etter litt diskusjoner og et tilbud om å besøke ham for å se hans samling og fotografere, lovet vi å komme og se på Bjonndalen-stuffer på vår retur nordover.

Tidligere ved min ankomst til Sverige hadde Lennart kontaktet en annen samler fra Brevik for å arrangere en mulig foto- og innsamlingstur for oss i Dalen/Kjørholt gruva.

På søndag ettermiddag hadde jeg gleden av å treffe Gunnar Jenssen, - en ansatt ved Dalen/Kjørholt gruva, og kalkspatsamler "extra ordinaire". Etter et kort besøk ved vårt stand, unnskyldte jeg meg og ble med Gunnar til hans bil for å ta en titt på vakre kalkspatstuffer han hadde tatt med seg for å vise frem. Vi så gjennom et brett med nyinnsamlede pla-





north of Sweden were seen on dealers tables at Eidsfoss. The array of specimens was, at times, numbing and my trip allowance could easily have disappeared at this show. One thing I learned, the hard way, don't say «I'll be back» when a bargain is spotted. The person next to you hears the remark and the piece quickly disappears into his «goody pile» not yours.

At the show on Saturday I met Einar Odegard, a collector living near Nittedal, a small town just north of Oslo. After discussions and an offer to visit him to view his collection for photographs, a time was arranged with the promise of seeing Bjønndalen specimens on our return north.

Previous to my arrival in Sweden, Lennart had contacted another collector from Brevick to arrange a possible photo and collecting tour for us at the Dalen/Kjorholt Mine. On Saturday afternoon I had the pleasure of meeting Gunnar Jenssen an employee of the Dalen/Kjorholt Mine and calcite collector extra ordinaire. After visiting for a bit at our table I excused myself and followed Gunnar to his car to have a look at the nice calcite specimens he had brought for viewing. We looked through a flat of recently collected plates with tan colored dog tooth crystals, some growing from hexagonal first growth calcite and scattered with light colored butterfly twins (01-8). These were really interesting and beautiful plates even though some had a coating of dull calcium carbonate. With kind generosity Gunnar offered one of the best of the lot for my personal collection. This was my first Dalen/Kjorholt twin plate and will remain in my collection with the fond memories of our first meeting.

After sharing a look at samples for what was to be an exciting collecting trip, a time was agreed on and Gunnar and I waved goodby until the following Monday. During the remainder of the day Lennart and I bought, sold and traded a few other specimens, visited with other collectors and dealers and finally packed up our goods for the rest of our journey.

That evening (Saturday) we enjoyed a delicious Norwegian smorgasbord, sipped beer, and shared collecting stories with other collectors in the campground. Sunday dawned bright and beautiful and as luck would have it we met a man who asked what we were doing there. When we said mineral collecting we were asked if we wanted to see an interesting blue rock back up on the mountain. As mineral collectors, neither Lennart nor I have ever said no to such an offer so we soon found ourselves

ter med gyllenbrunlige "dog tooth" krystaller, hvorav noen var dannet på heksagonale kalkspater av første dannelse, og spredt med lysfargede sommerfugltvillinger. Dette var virkelig interessante og vakre saker, selv om noen hadde et belegg av matt kalsiumkarbonat. Generøst tilbød Gunnar meg en av de beste stoffene til min samling. Dette var min første Dalen/Kjorholt tvillingestykke, og vil forbli i min samling som et godt minne om vårt første møte. Etter at vi hadde delt gleden med å se på prøvene i forkant av hva som kunne bli en spennende steintur, - avtalte vi tid, og Gunnar og jeg tok farvel fram til mandag.

Under resten av dagen kjøpte, solgte og byttet Lennart og jeg noen flere stuffer, og avla besøk hos andre samlere og handlere, men til slutt pakket vi sammen utstyret for resten av turen.

Den kvelden (lørdag) hygget vi oss over et delikat norsk smørbrødbord, nippet til øl, og fortalte steinturhistorier med andre samlere på campingplassen.

Søndagen opprant klar og vakker og som lykken var traff vi på en mann som spurte hva vi gjorde. Da vi sa at vi samlet mineraler ble vi spurt om vi kunne tenke oss å se en interessant blå stein oppi fjellet. Som mineralsamlere kunne hverken Lennart eller jeg si nei til et slikt tilbud, så vi befant oss på vei opp til fjelltoppen med utsyn over Eidsfoss. Turen var trivelig og utsikten var praktfull.

Den blå steinen derimot fant vi ikke; - den hadde forsvunnet !

Überørt gikk vi ned fra toppen med vår vert, og vi takket ham for den spesielle og hyggelige turen sammen. Det er ikke alltid man behøver å komme tilbake med mineraler i sekken for å gjøre en tur opplevelsesrik. Vår vert var en hjertelig og vennlig kar, og vi moret oss godt i hverandres selskap.

Snart hadde vi pakket inn i bilen og vi var på vei nordover for å samle kvarts ved Drammen med Egil Hollund, Kjell Hasle, Magnus Svensli og flere andre samlere vi hadde møtt i Eidsfoss. Denne lokaliteten er på et fjellparti med utsikt over Drammen og er lokalt kjent under navnet "fem minutterplassen", siden det bare tar 5 minutter å gå fra parkeringsstedet. Vel - turen var litt lenger og forekomsten var først litt vanskelig å finne, men snart fikk vi beviser på mye graving blant røtter i skrånningen. Og vi fikk rett. Når en del av berget eller kjempeblokkene kom tilsyne, begynner man forsiktig utgraving i håp om å finne scepter-, røyk- eller fantomkvarts, granat, akvamarin og vesuvian i den



hiking to the top of a mountain overlooking Eidsfoss. The walk was pleasant and the mountain scenery wonderful. However, the blue rock was not to be found. It had disappeared!

Undaunted, we walked back down the mountain with our host and gave many thanks for the special and enjoyable hike together in the mountains. One does not always have to come back with rocks in his pack to make it a special trip. Our host was warm and friendly and we thoroughly enjoyed ourselves and his company.

Soon the bus was packed and we were on our way north to collect quartz at Drammen with Egil Hollund, Kjell Hasle, Magnus Svensli and several other collectors we had met at Eidsfoss. This location is on the mountain overlooking Drammen and is locally known as the «fem minuten» spot since it is supposed to be only a five minute walk from the parking lot. Well, the walk was a bit longer and the collecting spots at first difficult to find but soon there was evidence of much digging among tree roots on the hill side. And that is exactly how it works. When a bit of an outcrop or boulders are seen, careful excavation begins in hopes of finding sceptered smoky or phantom quartz, garnet, aquamarine and vesuvianite in the rotting granite pegmatite beneath the roots. We spent the afternoon digging and moving and moving and digging and in the end came away with some interesting specimens of quartz and garnet. Egil and Kjell know this spot well and their combined efforts were much more productive than those of Lennart and I. The fellowship was wonderful, the potential is here and this is a spot to look at again if I return to Drammen's Landfallshytta.

Monday July 26th found Lennart and me in Kongsberg at the Norwegian Mining and Silver Museums on a guided tour hosted by Fred Steinar Nordrum the affable curator of these fine museums. For the uninitiated the variety and beauty of mineral species found in Norway is quite remarkable. In North America, Norway is best known as the home of world class silver, superb Hardangervidda anatase on smoky quartz and rare species and native lead from the Langban district. These are there but so too are the outstanding calcite specimens from the Kjørholt, Bjonndalen Bruk, Drammen and other areas. Also to be found in Norway is wonderful quartz of all varieties and shades of color, gemmy aquamarine and emerald, striking pegmatite minerals and wonderful gold rivaling that found at famous

råtte granittpegmatitten under røttene. Vi brukte kvelden til å grave, og flyttet oss, gravde, flyttet oss og gravde, og til slutt fant vi noen interessante stuffer med kvarts og granat. Egil og Kjell kjente dette stedet godt, og deres kombinerte anstrengelser var langt mer givende enn vår, enkeltvis ! Kameratskapet var alle tiders, potensialet er her, og dette er et sted å lete igjen hvis vi vender tilbake til Drammens Landfallshytta.

Mandag 22. juli befant Lennart og jeg oss i Kongsberg på Norsk Bergverksmuseum og Sølv-museet på en guidet tur med verten Fred Steinar Nordrum, den imøtekommende konservatoren for disse flotte museene. For den uinnvidde er variasjonene og skjønnheten på mineraler funnet i Norge ganske bemerkelsesverdig. I Nord-Amerika er Norge best kjent for sølv i verdensklasse, superanatas i kvarts fra Hardangervidda, og sjeldne mineraler, og gedigen bly fra Långbandstrøket i Sverige. Men slik er det også med de fremragende kalkspatstoffene fra Kjørholt, Bjonndalen Bruk, Drammen og fra andre områder. I Norge kan du også finne praktfulle kvartser i alle varianter og nyanser, akvamarin og smaragd av smykkesteins kvalitet, iøynefallende pegmatittmineraler, og praktfulle gullstuffer, fullt på høyde med det som er funnet i amerikanske lokaliteter. Fred viste oss dette og mere til. Hvert distrikt i Norge har et flott utvalg av stuffer av interesse for mineralsamlere pga deres estetiske, sjeldne eller økonomiske potensiale. Fra Sørlandet til de sentrale områdene i Midt-Norge, og fjordene i vest, - er Norge sannelig et paradys for en mineralsamler ! Det finnes steder eller områder som er vanskelig tilgjengelige, men folk klare det og, og utbytte av mineralske "skatter" er imponerende.

Jeg var forbauset over kvaliteten på smykkesteinsmateriale funnet i Norge, og i særdeleshet den fine akvamarinen. Disse krystallene påminner meg om de jeg har sett fra Brazil med super farge, klarhet og fine termineringer.

Brettene med kalkspat og aksessoriske mineraler fra Kjørholt tiltrakk seg virkelig min oppmerksomhet, og jeg kunne vanskelig vente med å få et førsteinntrykk fra de mørke "krokene" i gruen, med tanke på senere turopplegg dit.

Men neste punkt på dagsorden var Sølvrommet. Under vår rundtur på Bergverksmuseum undret jeg meg på - " hvor er så alt sølvet ? ". Etter runden i museet spurte jeg til slutt Fred om det. Hans reaksjon var : " Åh - det er på den andre siden av gavebutikken " - svarte han. Vel tilfreds gikk vi over dit



US locations.

Fred showed us all of these and more. Each region of Norway has a wonderful array of specimens of interest to the collector because of their aesthetics, rarity or economic potential. From the southern coast to the central mountains and the fjords to the west, Norway is truly a collectors paradise. It may be difficult to access some areas, but people do it and the bounty of mineral treasures is impressive.

I was amazed by the quality of the gem materials found in Norway and in particular the fine aquamarine. These crystals are reminiscent of those I have seen from Brazil with superb color, clarity and fine terminations. The cases of calcite specimens and associated minerals from Kjørholt really grabbed my attention and I could hardly wait to see these first hand in the dark recesses of the mine. But next on the agenda was THE SILVER ROOM.

During our tour of the mining museum I kept wondering "just where is all that silver". After touring the mining museum I finally asked Fred that question. His response was «Oh it's over on the other side of the gift shop». Well off we went and there was the historical museum with displays of the mining history of Kongsberg but still no silver in my line of view. So... I asked again and was told «just a minute» at which Fred went to the main desk, returned with a key and guided Lennart and me to a barred gate with a large steel door behind it. The gate was unlocked, the door opened, a flip of the light switch and we were ushered into THE SILVER ROOM.

To my total amazement we were surrounded with silver of every shape and size from massive «cables» to exquisite wires and unbelievable free form sculptural pieces. This is the silver that makes Norway famous and we were standing in the middle of it. Looking around, I recognized specimens I have seen pictures of for years, and now here they were. It was over whelming!

This room of silver specimens has to be one of the most interesting places in « Mineral Heaven». The long history of the Kongsberg silver mining district stands before you with specimens of amazing shape, aesthetics, size and association. To describe it here is difficult. You must see it for yourself. Fred was very generous with his time here, answering questions and allowing us to linger and savor special pieces while recording them in our memory banks.

And finally it was time to go with Lennart and I thanking Fred for a memorable tour of the muse-

og der var det historiske museet med utstilling av gruvehistorien på Kongsberg, men fortsatt ikke noe sølv å se. Så jeg spurte igjen, og da ble det svart "bare et øyeblikk", hvoretter Fred gikk til skrivebordet, og returnerte med en nøkkel og ledet Lennart og meg til en stengt port med stor ståldør bak. Porten ble låst opp, - døren åpnet, et trykk på lysbryteren og vi ble ført inn i "The Silver room"

Til min store forundring var vi nå omgitt av sølv i alle former og størrelser, fra massive "kabler" til utsøkte tråder og utrolige skulpturer formet av naturen selv. Dette er sølvet som gjør Norge berømt og vi sto midt i det. Da jeg så meg rundt dro jeg kjennsel på stuffer jeg hadde sett bilder av i årevis, og her var de - alle sammen. Det var overveldende!

Dette rommet med sølvstuffer må være en av de mest interessante stedene i "Mineralenes himmelrike". Den lange historien bak Kongsberg sølvgruver vises foran deg med stuffer av overveldende former, uovertruffen estetisk og i størrelse, sammen med andre aksessoriske mineraler. Å beskrive det er vanskelig; - du må se det selv.

Fred var veldig generøs med tiden her, svarte på spørsmål og tillot oss å dvele og "suge" inntrykk fra spesielle stuffer, mens vi lagret inntrykkende i vår hukommelse. Men til slutt var det på tide å avslutte, og Lennart og jeg takket Fred for en uforglemmelig opplevelse i museet han styrer.

Nå bar det i vei til Brevik og kl. 14 hadde vi avtalt gjensyn med Gunnar Jenssen og vår tur til Dalen/Kjørholt gruva. Mitt hjerte slo raskere og min forestilling/forventning ble fylt med drømmen om kalkspater som dekket veggene, etter hvert som Lennart og jeg kjørte de 100 km langs kysten for å møte Gunnar. Da vi ankom porten til gruva til avtalt tid ble vi møtt av Gunnar, som åpnet porten, og tok oss med til omkleddingsrommet og fant passende klær og hodelykter. Deretter ble vi vist litt rundt, noe som også inkluderte et rom fylt med kasser og brett fulle av stuffer som nesten tok pusten fra oss. Dette var noe Gunnar hadde samlet opp gjennom årene for utstilling ved gruva.

Dalen/Kjørholt gruva ved Brevik er den største kalkstengruva i verden, som produserer kalksten i toppkvalitet og som blir videreforedlet til sement for det europeiske -og globale markedet. For tiden eies gruva av NORCEM, og produksjonen begynte i 1916. I dag er produksjonen ca 1 million tonn kalksten pr. år.

Som et resultat av den rike karbonatholdige bergarten, er trolig Dalen/Kjørholt gruva en av de beste



ums he curates. Now it was on to Brevik and a 2:00 PM rendezvous with Gunnar Jenssen and our tour of the Dalen/Kjorholt Mine. My heart was racing and my imagination was filling with images of calcite cover walls as Lennart and I drove the 100 kilometers through the coastal mountains to meet Gunnar.

Arriving at the gate to the mine at the appointed time we were met by Gunnar, cleared through the gate, taken to the change room and outfitted with proper clothing and head lamps. Next we were given a tour of the main topside facility including a room filled with cases of breath taking specimens that Gunnar has collected over the years for display at the mine.

The Dalen/Kjorholt mine, at Brevik, is the largest underground limestone mine in the world, producing top quality rock that is processed into

cement for the European and world wide markets. Currently owned by NORCEM, the mine began production in 1916. Today production is about 1 million tons of limestone a year.

As a result of the rich carbonate host rock, the Dalen/Kjorholt Mine must be one of the finest calcite specimen locations in the world. The variety of habits, the perfection, color and crystallization as well as the large number of twinned crystals in all sizes makes this mine a calcite collectors' heaven. All four twin law calcites have been found in this mine along with 18 other crystal forming minerals. Because of this there is a real appreciation of the mineral beauty found in this mine and NORCEM has supported and allowed Gunnar to collect specimens before they are lost to the mining operation for close to 18 years.(to be continued...)



-----

kalkspat lokalitetene i verden. Variasjonen i habitus, perfektjon, fargene og krystalliseringen, så vel som et stort antall tvillingkrystaller i alle størrelser gjør denne gruva til en kalkspatsamlers eldorado!

Alle fire tvillinglovene for kalkspat er funnet i denne gruva, foruten 18 andre krystalldannende mineraler. På grunn av dette er det virkelig grunn til å sette pris på disse mineralskjønnhetene funnet i denne gruva, og NORCEM har bidratt og tillatt Gunnar å samle stuffer før de gikk tapt under gruvedriften i de siste 18 årene. (fortsettes...)

## ***STEIN & KULTUR i Kina***

På grunnlag av de tilbakemeldinger vi har fått, har vi lagt turen i tidsperioden 3. - 17. november 2000.

Pris kr. 17100,-. Dette inkluderer:

All transport (fly, tog, buss). Delt dobbeltrom på bra turisthotell med frokost. Helpensjon (unntatt noen få måltider). Norsktalesende reiseleder og engelsktalesende lokale guider. Fullt program inkl. inngangsbilletter. Visum, informasjonshefte osv.

Ta kontakt med oss for informasjon (vi sender deg detaljert program) eller påmelding.  
Vennlig hilsen

TAIJI Bureau AS - Kina spesialisten

Valkyriegt. 15, Pb 5925 Majorstua, N-0308 Oslo

Telefon +47 22 69 68 30 - Fax +47 22 69 68 47